

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

V. De responsorio Sanctificamini, in eadem Vigilia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

In vigilia Nat. Domini, Sermo V. 75

pter serenitatem, pax propter tranquillitatem, fons propter affluentiam & aternitatem. Fontem assigna Patri ex quo nascitur Filius, & procedit Spiritus sanctus; lucem Filio, qui est utique candor vitæ aternæ, & lux vera illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum; pacem spiritui sancto, qui nimirum super humilem & quietum requiescit. Nec hoc dico tanquam propria ista sint singulorum, nam & Pater lux est ut fit Filius lumen de lumine, & Filius pax est, pax nostra qui fecit utraque unum, & Spiritus sanctus fons est aquæ salientis in vitam aternam.

Fons Pater,
lux Filius
pax Sp. S.

Sed quando ad hoc pervenimus? Quando adimplebis me, Domine, lætitia cum vultu tuo? Gaudemus in te, quoniam visitasti nos oriens ex alto, iterum gaudemus expectantes beatam spem in adventu secundo. Sed quando veniet plenitudo lætitiæ non de memoria, sed de præsentia: de exhibitione, non de expectatione? *Modestia vestra*, ait Apostolus ^g, *nota sit omnibus hominibus, Dominus prope est*. Dignum est enim ut & modestia nostra nota sit, sicut Domini Dei nostri modestia cunctis innotuit. Quid enim magis incongruum, quàm ut immoderatè agat homo, conficius propriæ infirmitatis, quandoquidem apparuit inter homines modestus Dominus maiestatis? *Discite*, inquit ^b, *à me quia mitis sum, & humilis corde*, ut possit etiam modestia vestra innotescere cæteris. Iam quod sequitur, *Dominus prope est*, de dextera debet intelligi. Nam de sinistra ipse loquitur ⁱ: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*. Prope est Dominus, fratres mei, nihil solliciti sitis: in proximo est & citius apparebit. Nolite deficere, nolite lassari: quærite eum dum inveniri potest, invocate eum dum prope est. Prope est Dominus his qui tribulato sunt corde, prope est expectantibus eum, expectantibus eum in veritate. Denique vis nosse quàm propè est? Audi sponsam de sponso canentem ^k: *Quoniam ecce stat post parietem*. Parietem istum, corpus tuum intellige, quod obstaculum impedit, ut eum qui propè est, nondum valeas intueri. Propterea Paulus ipse dissolvi cupit ^l, & cum Christo esse: & exclamans miserabiliùs, *Infelix*, inquit ^m, *ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Sic & Propheta in Psalmo, *Educ*, inquit ⁿ, *de carcere animam meam ad confitendum nomini tuo*.

^g Phil. 4. a

^b Matt. 11. d

ⁱ Matt. 28. d

Psal. 35. d

^k Cant. 2. c

^l Phil. 1. d

^m Rom. 7. d

ⁿ Psal. 101. b

IN VIGILIA NATIVITATIS DOMINI

SERMO V.

Sanctificamini hodie ^a, & esote parati: die enim crastina videbitis maiestatem DEI in vobis ^{*}. Celebraturi Dominicæ Nativitatis ineffabile Dom.

^a Levit. 20. a

^{*} Resp in Vigil. Nativ.

K 2

ineffabile Dom.

6 Levit. 19. a

Sanctificatio
legalis & car-
nalis Patribus
vet. test. usi-
tata.

At nunc spi-
ritualis &
interna neces-
saria.

6 Matt. 5. a

Filii huius
saeculi in nocte
& tenebris
degenant.

4 1. Tess. 5. b

6 1. Pet. 5. b

f Actor. 2. b

g Rom. 13. d

Defileria &
peccata sunt
opera tene-
brarum.

ineffabili sacramentum, jure quidem monemur, fratres in omni sanctificatione preparari. Adest enim Sanctus sanctorum, adest ipse qui dixit ^b: *Sancti estote, quia & ego sanctus sum Dominus Deus vester.* Alioquin quomodo non dabitur sanctum canibus, & margarita porcis, nisi prius illi ab iniquitate, isti ab illicita voluptate purgati de cætero tota sollicitudine fugiant, illi quidem vomitum, isti volutabrum luti? Suscepturus olim divina mandata carnalis Israel, sanctificabatur in iustitiis carnis, in baptismatibus variis, in muneribus & hostiis, quæ non poterant iuxta conscientiam perfectum facere fervientem. Verum hæc quidem omnia transiere, nimirum usque ad tempus correptionis imposita, quod utique iam advenit. Opportunè igitur ex hoc iam perfecta nobis indicitur sanctificatio, interna mandatur ablutio, exigitur munditia spiritualis, dicente Domino ^c: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Ad hoc vivimus Fratres, ad hoc nati, ad hoc vocati sumus, ad hoc nobis dies hodiernus illuxit. Erat aliquando nox, quando nemo poterat hæc operari. Erat nox in universo orbe ante veri luminis ortum, ante Christi nativitatem. Erat nox etiam singulis quibusque nostrum ante suam cuiusque conversionem, & internam regenerationem.

An non profundissima nox, & densissimæ tenebræ erant super universam faciem terræ, cum olim patres nostri factitios colerent Deos, & infano penitus sacrilegio ligna & lapides adorarent? An non etiam cuique nostrum caliginosa nox erat, cum tanquam sine Deo in hoc sæculo viveremus, cum ambularem post concupiscentias nostras, cum sectaremur carnis illecebras, cum obtemperarem desideriis sæcularibus, cum exhiberemus membra nostra arma iniquitatis peccato, cum servireremus iniquitati ad iniquitatem in quibus nunc merito erubescimus tanquam operibus tenebrarum? *Qui dormiunt, nocte dormiunt*, Apostolus ait ^d: *& qui ebrii sunt, nocte ebrii sunt.* Et hæc quidem fuistis, sed excitati estis, sed sanctificati estis, si tamen filii lucis estis, & filii diei, non noctis neque tenebrarum. Siquidem præco diei est etiam qui clamat ^e: *Sobrii estote, & vigilate.* Et Iudæis loquebatur in Pentecoste de condiscipulis: *Quomodo hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia* ^f? Hoc enim est quod ait eius Coapostolus ^g: *Nox præcessit, dies autem appropinquavit. Abjiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sic ut in die honestè ambulemus.* Abjiciamus, inquit, opera tenebrarum, somnolentiam scilicet & ebrietatem, (quoniam, ut supra meminimus, qui dormiunt, nocte dormiunt: & qui ebrii sunt, nocte ebrii sunt) ut tanquam in die non dormitemus, sed ambulemus: atque hoc quidem honestè, non temulentè. Vides hominem cuius ad omne bonum dormitat anima eius

præ

In vigilia Nat. Domini, Sermo V. 77

præ tædio : in tenebris est usque adhuc. Vides inebriatum absinthio, sapientem plusquam oportet, non ad sobrietatem, cuius nec oculus visu, nec auris impleatur auditu, qui pecuniam aut simile aliquid diligens, non satiatur, longam instar hydropici sitim bibens? filius noctis est & tenebrarum. Nec facile separantur hæc duo, dicente scriptura: *Quoniam in desideriis est omnis otiosus*, hoc est, in ebrietate omnis somnolentus. Sanctificemur ergo hodie, & parati simus, parati quidem hodie nocturnum excutiendo soporem. Porro sanctificati nihilominus tamquam in die ab ebrietate nocturna, cupidinis noxiæ frænando furorem. In his enim duobus mandatis tota lex pendet, & prophetæ, quæ sunt declinare à malo, & facere bonum.

Verùm hoc hodie : nam crastina nec in sanctificatione erit, nec in præparatione, sed in visione utique maiestatis. *Crastina* (inquit) *die videbitis maiestatem Dei in vobis*. Hoc est quod ait Patriarcha Iacob : *Cras mihi respondebit iustitia mea*. Hodie enim iustitia colitur, cras respondebit : hodie exercetur, cras fructificabit. Alioquin quod non seminaverit homo, nec metet. Nec enim tunc videbit maiestatem, qui contempserit interim sanctitatem : nec orietur ei Sol gloriæ, cui Sol iustitiæ ortus non fuerit : nec illucescet ei dies crastina, cui non luxerit hodierna. Nimirum idem ipse, qui hodie quidem nobis factus est à DEO Patre iustitia, apparebit cras vita nostra, ut & nos cum eo appareamus in gloria. Hodie enim parvulus nascitur nobis, ut non apponat homo magnificare seipsum, sed convertamur magis, & efficiamur sicut parvuli : cras exhibebitur magnus Dominus & laudabilis nimis, ut ipsi quoque magnificemur in laude, cum videlicet erit unicuique laus à Deo. Nimirum quos hodie iustificaverit, cras magnificabit, & consummationi sanctitatis succedet visio maiestatis. Nec inanis visio, quæ non nisi in similitudine constat : similes enim ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Unde & hic quoque non simpliciter dicitur, *Videbitis maiestatem*, sed additur signanter, *in vobis*. Hodie nimirum tanquam in speculo nos in eo videmus, dum nostra suscipit : cras videbimus enim in nobis, quando iam sua donabit, cum ostendet nobis seipsum, & assumet nos ad seipsum. Hoc est quod transeuntem sese ministraturum fore promisit, de cuius interim plenitudine accepimus, non sanè gloriam pro gloria, sed gratiam pro gratia : sicut scriptum est : *Gratiam & gloriam dabit Dominus*. Ne ergo contempnas priora munera, si sequentia concupiscis : nec fastidias prius edulium, si vis accipere quæ sequuntur. Vel pro ipso ferculo in quo apponitur, quod apponitur sumere non recuses. Ferculum enim imputribile fecit sibi Pacificus noster, corpus incorruptibile

Eccli. 33.

Gen. 30. c

Via sanctitatis tendendum ad visionem maiestatis.

Hodie vitam presentem, cras futuram designat.

Luc. 12.

Psal. 83. c

m Psal. 15. c

Luc. 1. d

aprans sibi : in quo salutis epulas ministret. *Non dabis, inquit^m, sanctum tuum videre corruptionem.* Illud utique de quo Gabriel ad Mariamⁿ, *Quod nascetur, ait, ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.*

Ab hoc igitur sancto hodie sanctificemur, ut maiestatem eius, ubi dies illa aspiraverit, videamus. Siquidem dies sanctificatus illuxit nobis, dies salutis, non gloriae aut felicitatis. Denique donec passio sancti sanctorum annuncietur, qui nimirum in Parasceve passus est, id est, in die preparationis, merito omnibus dicitur, *Sanctificamini hodie, & estote parati.* Sanctificamini magis ac magis de virtute in virtutem proficiendo : & estote parati perseverando. In quibus tamen sanctificabimur?

s Eccli. 45. a
sine fide Deo placere impossibile, sine lenitate hominibus.

Legi de quodam, dicente scriptura^o : *Quoniam in fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum* : neque enim hominibus sine lenitate, non plus quam Deo sine fide, placere possibile est. Merito sane in his monemur esse parati, quibus & Deo conveniamus, cuius maiestatem visuri sumus : & nobis invicem, ut in nobis eam pariter videamus. Propterea siquidem oportet nos providere bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus, ut non tantum regi nostra, sed & concivibus & commilitonibus nostris grati esse possimus.

p Act. 15. c

q Matt. 5. a

r Psal. 39. d

Fiducia in Deum.

s 1. Petr. 5. b

Sibi ipsi fidere perfidia est.

Et quidem ante omnia fides quaerenda est, de qua legitur^p : *Fide mundans corda eorum.* *Beati enim mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Crede ergo te Deo, committe te ei, iacta in eum cogitatum tuum, & ipse te enutriet ; ut fiducialiter & fideliter dicas^r : *Dominus sollicitus est mei* : neque enim hoc sapiunt homines amantes seipsum, homines sciolli, & solliciti pro se ipsis, curam carnis perficientes in desideriis, surdi ad vocem dicentis^s : *Omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum ; ipsi enim cura est de vobis.* Nam sibi quidem ipsi fidere, non fidei, sed perfidiae est : nec confidentiae, sed diffidentiae magis, in semetipso habere fiduciam. Is verè fidelis est, nec sibi credit, nec in se sperat, factus sibi tanquam vas perditum, sed sic perdens animam suam, ut in vitam aeternam custodiat eam. Porro id quidem sola facit humilitas cordis, ut non sibi fidelis anima innitatur, sed deserens semetipsam ascendat iam de deserto in nixa super dilectum atque adeo deliciis affluens.

Ad perfectam

sanctificationem etiam

mansuetudo

necessaria.

t Matt. 11. d

Sane ut perfecta sit sanctificatio, etiam mansuetudinem & socialis vitae gratiam à Sancto sanctorum discamus oportet, sicut ipse ait^t : *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Quid enim huiusmodi hominem dicere prohibet deliciis affluentem, qui suavis & mitis & multae misericordiae, omnibus omnia factus est, & universos profundit oleo quodam mansuetudinis & lenitatis, quo sic infusus est, sic perfusus etiam & superfusus, ut stillare videatur undique ? Felix qui gemina hac sanctificatione

tione

In vigilia Nat. Domini, Sermo V. 79

tione paratus dicere potest ^u: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Habet hodie quidem fructum suum in sanctificationem, crastina die finem habiturus vitam æternam. Videbit enim maiestatem Dei, quod utique vita æterna est: sicut & veritas ait ^x: *Hæc est vita æterna ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum.* Reddet ei coronam iustitiæ iustus iudex in illum diem, cui sanè altera non succedet. Tunc videbit & affluet, & mirabitur & dilatabitur cor ipsius. Quousque dilatabitur? Usque ad videndam in se maiestatem Dei. Nolite arbitrari fratres, quòd illam vobis promissionem verbis explicare possimus.

^u Psal. 56. b

^x Ioan. 17. a

Sanctificamini hodie, & estote parati: crastina die videbitis & gaudebitis: & gaudium vestrum implebitur. Quid enim maiestas illa non impleat? Etiam superimplebit & supereffluet, quando mensuram bonam & confertam & coagitatam & supereffluentem dabunt in sinus vestros. Usque adeò quidem supereffluet, ut supra modum in sublimitate excedat, non modo merita, sed & vota, sicut verè potens est facere suprà quàm nos intelligere aut sperare possumus. Nam desideria quidem nostrà in tribus maximè constituta videntur, quod decet, quod expedit, quod delectat. Hæc sunt quæ concupiscimus, omnes quidem omnia, sed aliis magis hoc, alius illud. Ille sic deditus est voluptati, ut nec honestatem satis reputet, nec utilitatem: ille quæstui magis incubans & honestum dissimulat, & iucundum: ille voluptatis pariter & utilitatis negligentior, solum vel maximè honorem sectatur. Nec verò reprehensibile desiderium horum, sed si ibi quæreremus ea, ibi verè inveniremus. Hæc enim ubi verè sunt, unum sunt: atque ipsum utique summum bonum, summa utilitas, summa gloria, summa voluptas. Atque hæc quidem quantum interim capere possumus, expectatio nostra est, & promissa nobis visio maiestatis in nobis, ut Deus sit omnia in omnibus, omne iucundum, omne utile, omne honestum.

*Futura vite
quanta bona
sive premia,
y Luc. 6. f*

*Triplex bonorum
genus appetunt homines:
honestum,
utile, delectabile.*

IN VIGILIA NATIVITATIS DOMINI:

*De Annuntiatione ipsius,
S E R M O VI.*

AUditum audivimus plenum gratiæ dignum acceptione: *Iesus Christus filius Dei in Bethlehem Iudæ nascitur.* Anima mea liquefacta est in sermone isto, sed & spiritus meus in præcordiis meis æstuat, iucunditatem hanc & exultationem solito vobis desiderio eructare festinans. Iesus interpretatur Salvator. Quid tam necessarium perditis, quid tam optabile miseris, quid tam utile desperatis? Alioquin unde salus, unde vel tenuis aliqua spes salutis in lege peccati, in corpore mortis, in

*Christus qualis Salvator
sive medicus,
malitia*